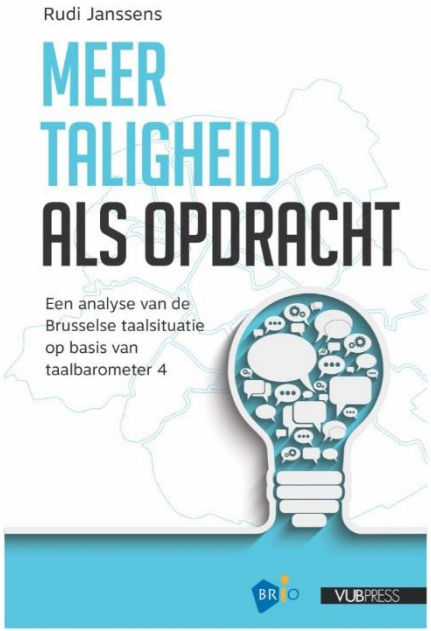
Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum

Rudi Janssens

20 maart 2019

Inhoud

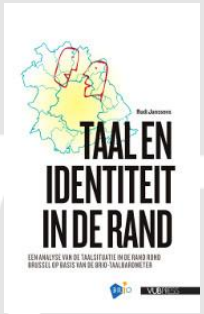
- Contextualisering
- De talen van Brussel
- De thuistalen van de Brusselaars
- Stedelijke meertaligheid
- Conclusies

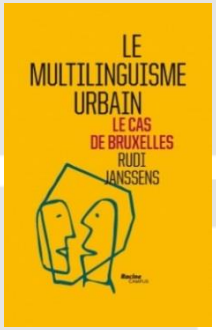
1.1. Het BRIO-taalbarometeronderzoek

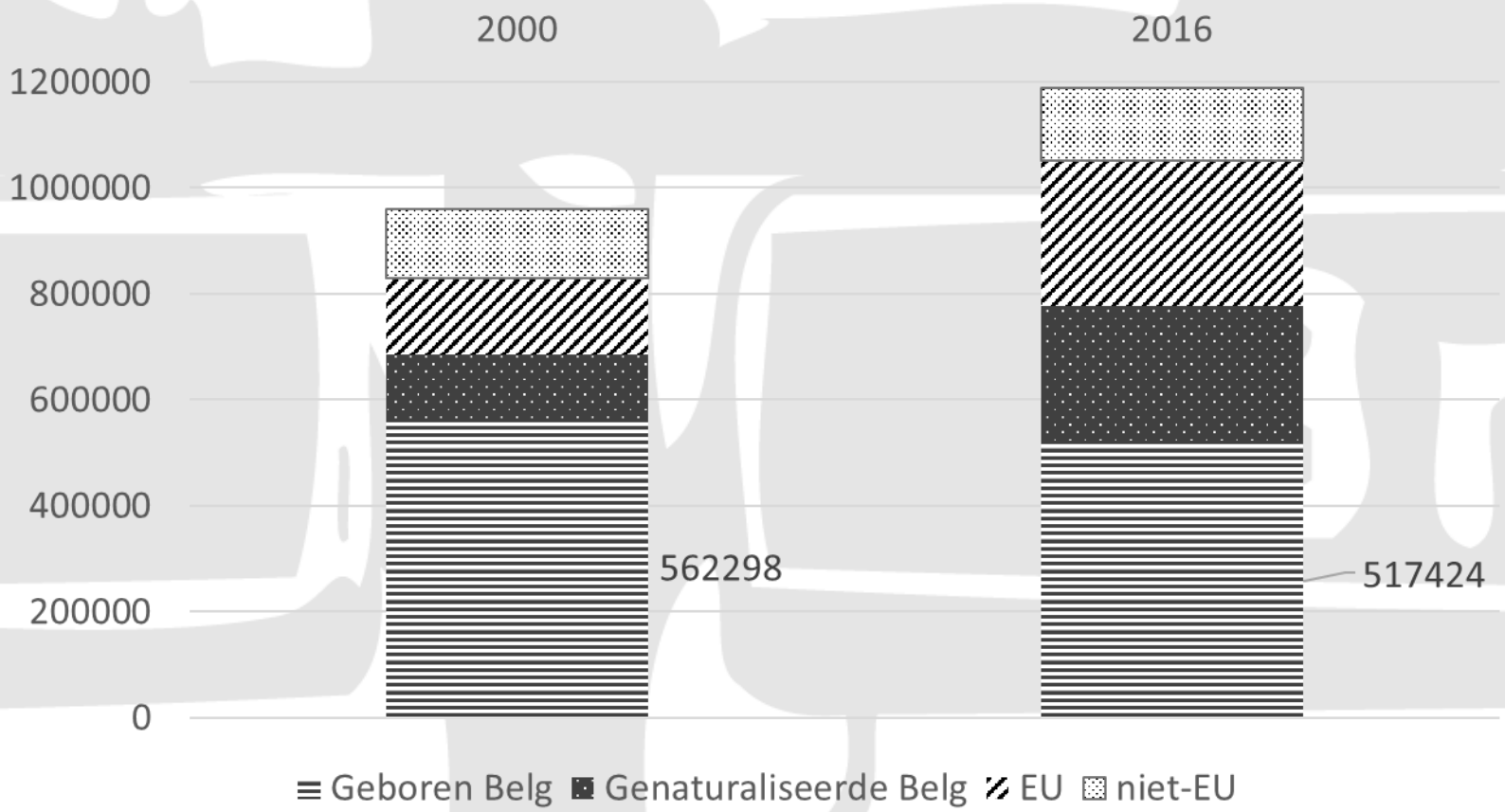
- Talentelling versus taalsurvey
- Bottom-up approach
- 4 metingen: nuancering
- Werkboek

1.2. Methodologie

- Representatieve steekproef van 2500 Brusselaars
- Bevraging face-to-face
- Vergelijkbaarheid 1-2-3-Rand
- Vragenlijsten: Nederlands-Frans-Engels

  Arabisch – Roemeens - Pools
- Afname enquêtes: 2017-2018

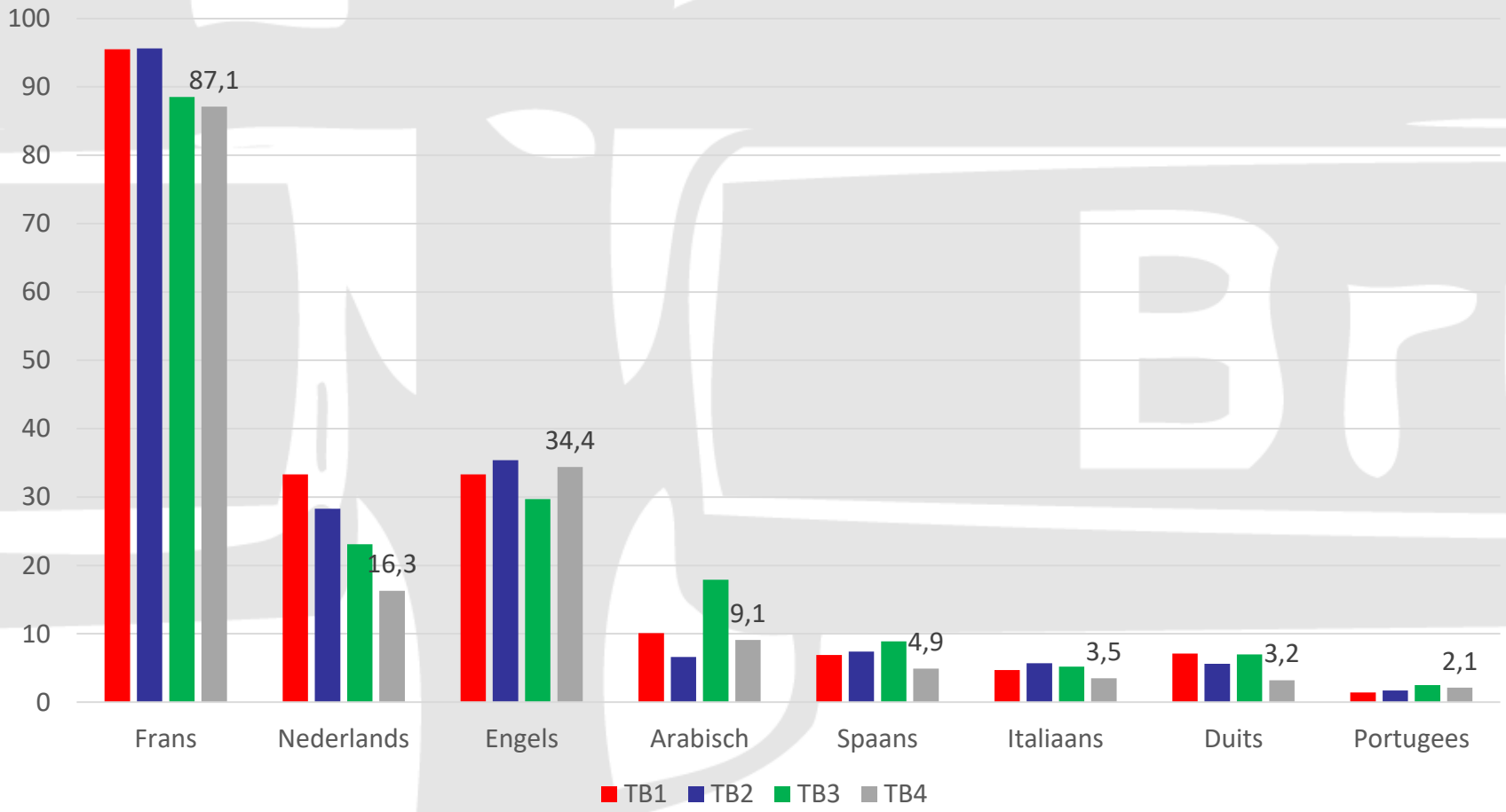
1.3. Gelaagde diversiteit van TB1 en TB4

2. Taalkennis

2.1. Taalkennis algemeen

2.2. Taalverwerving Nederlands

Nederlands	TB1	TB2	TB3	TB4
Als thuistaal	**49,1%**	**44,5%**	**48,8%**	**73,0%**
Unieke thuistaal	*25,6%*	*22,6%*	*21,3%*	*31,7%*
In combinatie met Frans	*22,2%*	*20,9%*	*25,9%*	*40,1%*
In combinatie met andere	*1,3%*	*1,0%*	*1,6%*	*1,2%*
Via het onderwijs	**48,3%**	**51,2%**	**43,5%**	**25,4%**
Nederlandstalig onderwijs	*4,4%*	*4,8%*	*9,9%*	*10,5%*
Gemengd curriculum	*4,7%*	*4,1%*	*4,0%*	*3,2%*
Franstalig onderwijs	*39,2%*	*42,3%*	*29,6%*	*11,7%*
Elders	**2,5%**	**4,1%**	**7,7%**	**1,5%**

2.3. Taalkennis Nederlands naar nationaliteit

Nederlands	TB1	TB2	TB3	TB4
Belg	39,1%	31,8%	26,9%	17,4%
° *Brussel*	*38,1%*	*31,3%*	*27,6%*	*18,0%*
° *Vlaanderen*	*81,1%*	*73,1%*	*80,5%*	*69,8%*
° *Wallonië*	*19,1%*	*18,6%*	*17,4%*	*6,9%*
EU	14,6%	12,9%	11,8%	13,7%
Niet-EU	7,4%	5,1%	5,6%	14,8%

2.4. Taalkennis naar onderwijsachtergrond

	TB1	TB2	TB3	TB4
Kennis Frans				
Brussel Ned onderwijs	*94,4%*	*88,9%*	*92,1%*	*68,8%*
Onderwijs Vlaanderen	*100%*	*	*91,3%*	*69,2%*
Kennis Nederlands				
Brussel Fr onderwijs	*20,0%*	*12,6%*	*11,7%*	*7,8%*
Onderwijs Wallonië	*14,1%*	*22,9%*	*11,6%*	*8,9%*
Kennis Engels				
Brussel Ned onderwijs	*77,8%*	*61,1%*	*58,5%*	*71,9%*
Onderwijs Vlaanderen	*92,9%*	*	*74,9%*	*69,2%*
Brussel Fr onderwijs	*36,8%*	*29,5%*	*25,3%*	*41,1%*
Onderwijs Wallonië	*42,2%*	*60,0%*	*34,6%*	*37,5%*

2.5. Taalparadox?

- 'Aanbod'
  - dalende kennis van het Nederlands algemeen
  - dalende overdracht via Franstalig onderwijs
  - negatieve identificatie (TB2: 1,8% => TB4: 29,1%)
- 'Vraag'
  - tweetaligheid essentieel op arbeidsmarkt (83,3%)
  - tweetaligheid deel van Brusselse identiteit (70,4%)
  - belangrijk Nederlands te kennen (84,8%)
  - vraag naar taalcursussen

2.6. Resultaat: taalkennis werklozen

	TB1	TB2	TB3	TB4
Geen Frans	5,9%	6,4%	17,8%	19,7%
Geen Nederlands	80,6%	80,7%	91,5%	90,9%
Tweetalig Nederlands/Frans	7,5%	11,3%	2,0%	5,0%
Tweetalig Frans/Engels	16,6%	18,1%	8,3%	13,2%
Drietalig Frans/Ned/Engels	11,7%	12,0%	5,2%	2,1%

3. Thuistalen

3.1. Oorspronkelijke thuistalen

Thuistaal	TB1	TB2	TB3	TB4
Frans	51,8%	56,6%	32,4%	52,2%
Nederlands	9,3%	6,9%	5,5%	5,6%
Fr/Nl	10,0%	8,4%	14,1%	10,7%
Fr/Andere	9,2%	11,3%	16,4%	10,1%
Andere	19,7%	16,8%	31,7%	21,4%

3.2. Evolutie Frans enige thuistaal

- Aandeel van Fransen en Afrikanen significant hoger
- Surplus interne migratie (extern?)
- Partnerkeuze 2/3/4 generatie traditionele migranten
- Ook taalverlies van andere talen bij partnerkeuze (uitzondering anderstaligen)

3.3. Evolutie Nederlands enige thuistaal

- Jonger en meer gericht op toekomst in Brussel
- Andere houding tav Frans (partnerkeuze, taalgebruik)

	TB1	TB2	TB4
Overschakelen naar Frans	40,2%	36,6%	89,8%
Verder gaan in Nederlands	6,7%	8,6%	0,7%
Andere reactie	7,1%	13,1%	-
Nvt	46,0%	41,7%	9,5%

- Andere houding tav meertaligheid (onderwijs)
- Zwakke identificatie Nederlandstalige (28%) Vlaming (8%)

4. Stedelijke meertaligheid

4.1. Veranderende context

- Verhoogde diversiteit
- Veranderend taalgebruik (nood aan officiële talen)
- Technologische evolutie (media, transnationalisme)

4.2. Taalgebruik op de Brusselse werkvloer

	TB1	TB2	TB3	TB4
Frans	73,3%	40,7%	32,2%	33,9%
Nederlands	4,3%	0,6%	1,7%	0,0%
Engels	4,8%	2,3%	1,7%	0,2%
Ned/Frans	10,6%	25,0%	16,7%	18,1%
Frans/Engels	2,4%	10,3%	17,0%	20,1%
Ned/Engels	0,3%	0,3%	0%	0%
Ned/Frans/Engels	3,5%	20,3%	30,7%	28,1%

4.3. Taalgebruik in de buurt

	TB1	TB2	TB3	TB4
Frans	77,4%	84,9%	53,6%	54,6%
Nederlands	1,5%	1,0%	0,7%	0,2%
Engels	0,3%	0,4%	0,6%	0,3%
Nederlands/Frans	11,5%	8,2%	11,6%	15,9%
Frans/Engels	1,5%	2,2%	5,9%	11,6%
Nederlands/Frans/Engels	0,8%	0,4%	18,3%	7,8%
Frans / andere talen	5,5%	2,6%	8,1%	9,1%
Andere talen	1,5%	0,4%	1,2%	0,5%

4.3. Evolutie stedelijke meertaligheid

- Frans als dominante taal maar veelal in combinatie met andere talen en geen evolutie naar eentaligheid

  Vb Brusselaars uit eentalig Franstalige gezinnen

  => in winkel: Fr 63,8% - Nl/Fr 20,3% - Fr/Eng 8,2% Nl/Fr/Eng 7,3%

- Kloof taalkennis – taalgebruik

  Vb NL: kennis 16,3% - buurt 23,9% - werk 46,2%

  => ‘persoonlijk repertoire’ versus ‘standaardtaal’

5. Conclusies

5.1. Algemene tendensen

- Evolutie taalkennis & thuistalen correspondeert niet met veranderend taalgebruik

  => andere manieren van taalgebruik
- Positievere houding ten aanzien van tweetaligheid (versus negatieve perceptie Vlaming/Nederlands)
  => draagvlak voor beleid
- Onderwijs als pijnpunt
- Van Frans versus Engels, naar Nederlands versus Engels

5.2. Positie van het Nederlands

- Kennis daalt door
  - taalkennis afgestudeerden Franstalig onderwijs
  - partnerkeuze en taalverlies bij taaloverdracht
  - impact migratie
- Stijgende impact Nederlandstalig onderwijs
- Kennis NL bij niet-Belgen stijgt (taalcursussen)
- Aandeel Nederlands als thuistaal stabiel
- Veranderende groep Nederlands als enige thuistaal
  - jonger
  - gericht op meertaligheid (taalgebruik administratie)
  - zien zichzelf in Brussel blijven wonen (Brusselaars)

5.3. Positie van het Nederlands: onbekenden

- Negatief imago => effect op zelfrapportage?
- Nood aan kennis => effect op zelfrapportage?
- Stad als integratiemechanisme => naar Vlaanderen?